

Poliisiylitarkastaja Niina Uskali

09.04.2020

POL-2020-21563

Eduskunta
Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Kirjallinen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kliinisestä lääketutkimuksesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausuntopyyntö

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kliinisestä lääketutkimuksesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 18/2020 vp). Tee-manä pyynnössä on rangaistussäännökset ja muutoksenhaku sekä muut lakivaliokunnan toimialaan kuuluvat kysymykset.

Esityksen tarkoituksena on panna kansallisesti täytäntöön kliinisiä lääketutkimuksia koskeva Euroopan unionin asetus. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kliinisestä lääketutkimuksesta sekä muutettavaksi lääketieteellisestä tutkimuksesta annettua lakia, lääkelakia ja rikoslakia.

Lausunto

Poliisin näkökulmasta uusi lainsäädäntö toisi sovellettavaksi uusia rikosnimikkeitä, joihin liittyy niihin määritellyt rangaistukset. Tällaisia rikosnimikkeitä rikoslaissa olisi kliinistä lääketutkimusta koskeva rikos ja lääketieteellistä tutkimusta koskeva rikos, joissa voitaisiin tuomita sakkoon tai vankeutta enintään yksi vuosi. Lisäksi myös tutkimuslain 27 §:ssä säädettäisiin rikosoikeudellisista seuraamuksista lääketieteellisestä tutkimuksesta annetun lain rikkomisesta. Näistä rangaistuksena olisi sakkoa. Esityksessä ehdotetaan, että paitsi tahalliset, myös törkeästä huolimattomuudesta johtuvat teot säädetään rangaistavaksi.

Kyseiset rikosnimikkeet tulisivat todennäköisesti käytettäväksi hyvin harvoin, ja niihin mahdollisesti liittyvät esitutkinnot voidaan olettaa olevan kansallisesti hyvin marginaalisia. Täten lainsoveltajan tietotaito näiden asioiden tutkimisessa on haasteellista, ja mahdollinen koulutus näihin asioihin voi olla arvokasta, kun sitä tulee hankkia poliisin ulkopuolelta. Erityisesti, jos tällaiset rikokset lisääntyisivät tulevaisuudessa. Sinänsä rikoslakiin ehdotettujen rikosnimikkeiden rangaistusmaksimit toisi näihin rikoksiin tiettyjen pakkokeinojen käyttömahdollisuudet, kuten pidättäminen ja kotietsintä, mikä poliisin ja esitutkinnan näkökulmasta on hyvä asia, ja joilla voidaan tarvittaessa turvata tutkintaa.

Rikoslain rikosnimikkeet kuuluisivat rikoslain terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia rikoksia koskevan luvun alle, ja siellä tarkemmin genetiikkarikoksen alle (Rikoslaki 44 luku 9 §). Lisäksi rangaistavia säännöksiä olisi myös

tutkimuslaissa. Tämä kaksijakoisuus voi aiheuttaa sekaannusta lain soveltajassa, kun rangaistavat säännökset on jaettu kahteen eri lakiin, kun ne tosiasiallisesti koskevat läheisesti samaa asiaa.

Rangaistavaksi on esitetty myös tekojen törkeän huolimattomuuden muoto. Huolimattomuuden rajojen löytäminen ja tunnistaminen kyseisessä erityisessä asiassa voi olla poliisin tutkintanäkökulmasta haastavaa. Toisaalta törkeän huolimattomuuden ja tahallisuuden raja on välillä vaikea vetää, ja täten tämä mahdollinen muutos törkeän huolimattomuuden rangaistavaksi määrittämiseksi voi antaa myös joustavimmat kädet asian tutkinnan näkökulmasta.